

Kontrola a certifikace biopotravin

Ekologické zemědělství se v České republice začalo rozvíjet až od roku 1990. Ve srovnání se západní Evropou je to zhruba o 20 let později. Rozvoj ale probíhal rychlým tempem, takže se dá konstatovat, že situace je dnes srovnatelná s většinou zemí EU. Hůře srovnatelné jsou ale problémy a nedostatky, které jsou pro každou zemi více specifické.

Uzákoněná pravidla ekologického zemědělství mají za cíl dosažení maximálně možných ohledů k prostředí, chovaným zvířatům a zdraví konzumentů.

Ve společnosti tržního charakteru působí konzumenti jako rozhodující faktor.

Pro zachování důvěry konzumentů v biopotravinu jsou u biopotravin aplikovaná mnohem přísnější pravidla, než u konvenčních. Všechny potraviny, konvenční i biopotravinu, podléhají kontrole Státní zemědělské a potravinářské inspekce, Státní veterinární správy ČR a Hygienické služby. Ekologické zemědělství, produkce a zpracování biopotravin je nadstandardně kontrolováno ještě svými třemi nezávislými kontrolními organizacemi – KEZ o.p.s., BIOKONT s.r.o. a ABCERT GmbH v každém stupni produkčního a zpracovatelského potravinového řetězce. Cílem je kontrola plnění pravidel a směrnic EZ, zakotvených v legislativě ČR a EU. Kontroluje se celý systém, nikoliv složení konečných produktů. Kvalita produktů je chápána jako výsledek kvality celého systému. Po přechodných 2-3 letech a obdržení certifikátu mohou být produkty označovány logem BIO a zemědělec/zpracovatel je podroben pravidelné kontrole.

Kontrolní systém EZ začal vznikat v České republice začátkem 90. let minulého století. V roce 1991 bylo rozhodnuto založit podle švédského vzoru jen jednu společnou nezávislou kontrolní organizaci pro všechny svazy ekologických zemědělců namísto německého modelu s větším počtem kontrolních organizací. Důvodem byla obava z dezorientace konzumentů větším počtem certifikačních známek a symbolů.

Od 1. 1. 1993 začala kontrolní organizace fungovat. Vedením byl Ministerstvem zemědělství pověřen Ing. Roman Rozsypal. Po něm převzal roli Ing. Jan Dvorský, vytvořením organizace KEZ o.p.s. V roce 2005 pak vznikly dvě další nezávislé kontrolní organizace, BIOKONT s.r.o. a ABCERT GmbH.

V médiích a mezi veřejností se dnes často vyskytuje celá řada chybných tvrzení a nepřesností o ekologickém zemědělství a zvláště o biopotravinách. Je až pozoruhodné, s jakou houževnatostí se tyto často neodborné a špatně podložené úvahy a názory opakovaně vyskytují ve veřejné diskusi již řadu let a zvyšují tak dezorientaci konzumentů.

Jako argumenty, proč nekupovat biopotravinu, se používá celá řada nepodložených tvrzení a předpokladů, například:

- bio je podvod
- biopotravinu nejsou zdravější a kvalitnější
- ekologické zemědělství je návrat k zastaralému způsobu hospodaření
- zdravý životní styl je fanatismus
- bio je jen krátkodobý módní trend a dobrý byznys
- biozemědělci „švindlují“ („práškuje v noci“)
- ekologické zemědělství nás nemůže uživit
- biopotravinu také obsahují rezidua chemikálií a jiné škodlivé látky
- biopotravinu jsou přehnaně drahé
- prostředí je dnes beztak natolik zničené, že nás již „biomóda“ nezachrání

Je logické a svým způsobem potěšitelné, že se dnes ekologickému zemědělství a biopotravinám věnuje tolik pozornosti, i té negativní. Potvrzuje to, že ekologické zemědělství začíná být významným aktérem na trhu, a to znamená silící konkurenci pro současné konvenční zemědělství a

jeho produkty.

Většina těchto tvrzení a výhrad je ale pouze projevem nedostatku vědomostí a špatné informovanosti a nepochopení základních principů ekologického zemědělství. Označování bioprodukce jako podvod a časté obviňování biozemědělců ze „švindlování“ je neopodstatněné. Díky přísnému kontrolnímu systému a existenci certifikační známky BIO jsou podvody ze strany biozemědělců a zpracovatelů biopotravin takřka vyloučeny.

„Práškování v noci“ pozná okamžitě každý kvalifikovaný kontrolor na první pohled, dá se pak prokázat jednoduchou analýzou. Nelegální zneužití loga nebo předpony bio- (chráněné zákonem) nemá s důvěryhodností ekologického zemědělství jako systému nic společného.

Rychlé tempo rozvoje EZ s sebou pochopitelně přináší i celou řadu problémů. Jedním z nich je nedostatečný výzkum v oblasti ekologického zemědělství. Nejen, že ani zdaleka nesplňuje požadavky biozemědělců na řešení jejich současných praktických problémů, ale ani nepřispívá žádoucí měrou k zajištění toku relevantních informací a fakt k poradcům a kontrolorům.

Bez vědecky ověřených faktů a dostatečného počtu relevantními znalostmi vybavených poradců a kontrolorů nelze dále vyvíjet a korigovat pravidla EZ ani provádět kvalifikovanou kontrolu.

Potřeba stabilních a dlouhodobých pravidel je nezbytná pro důvěryhodnost i pro získání nových aktérů. Je také důležité, aby pravidla byla pochopitelná a jasná.

Josef Dlouhy

28.11.2010